

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 18.7.2007
COM(2007) 414 final

**COMUNICARE A COMISIEI
CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU**

Rezolvarea problemei deficitului de apă și a secetei în Uniunea Europeană

{SEC(2007) 993}
{SEC(2007) 996}

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

Rezolvarea problemei deficitului de apă și a secetei în Uniunea Europeană

(text cu relevanță pentru SEE)

Accesul în viața de zi cu zi la apă de bună calitate în cantități suficiente este esențial pentru ființa umană, precum și pentru majoritatea activităților economice. Însă deficitul de apă și seceta au devenit probleme de o importanță capitală; se preconizează că schimbările climatice vor agrava situația. Aceasta este o problemă de proporții mondiale, iar Uniunea Europeană nu este cruțată.

Pe parcursul ultimilor treizeci de ani, perioadele de secetă au crescut în UE îngrijorător în ceea ce privește numărul și intensitatea. Numărul regiunilor și al populațiilor afectate de secetă a crescut cu circa 20% între 1976 și 2006. Unul din episoadele cele mai răspândite de secetă a avut loc în anul 2003, când peste 100 de milioane de persoane și un sfert din teritoriul UE au fost afectate. Costul pagubelor suferite de economia europeană s-a ridicat la cel puțin 8,7 miliarde de euro. Costul total al pagubelor cauzate de secetă în decursul ultimilor treizeci de ani s-a ridicat la 100 de miliarde de euro. Costul anual mediu a crescut de patru ori în decursul aceleiași perioade¹.

În timp ce prin „secetă” se înțelege o diminuare temporară a resurselor de apă disponibile, datorată, de exemplu, unei absențe a precipitațiilor, „deficitul de apă” înseamnă că cererea de apă este superioară resurselor de apă exploatabile în contextul respectării principiului durabilității. Până în prezent, cel puțin 11% din populația europeană și 17% din teritoriul acesteia s-au confruntat cu un deficit de apă. Evoluțiile recente demonstrează că deficitul de apă se va extinde în mod semnificativ în Europa.

În consecință, deficitul de apă și seceta nu ridică probleme numai responsabililor cu gestionarea apei. Aceste fenomene au un impact direct asupra cetățenilor și asupra sectoarelor economice care utilizează apa și sunt dependenți de aceasta, cum ar fi agricultura, turismul, industria, energia și transportul. În special, hidroenergia, care reprezintă o sursă de energie neutră din punct de vedere al emisiilor de cărbune, depinde în mod considerabil de disponibilitatea resurselor de apă. Deficitul de apă și seceta au, de asemenea, repercusiuni pe o scară mai largă asupra resurselor naturale, având efecte secundare nefaste asupra biodiversității, calității apei și sporind riscul unor incendii forestiere și al sărăciei solului.

Într-un context în care se prevăd schimbări climatice în pofida eforturilor semnificative depuse de UE în vederea atenuării acestora, se estimează nu numai perpetuarea acestei tendințe ci și agravarea sa, după cum se semnalează în Cartea verde a Comisiei privind adaptarea la schimbările climatice. Potrivit Comitetului interguvernamental pentru schimbările climatice², datorită schimbărilor climatice, deficitul de apă ar afecta între 1,1 și 3,2 miliarde de persoane, în cazul în care temperatura ar crește cu 2 până la 3° C. Este

¹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/1st_report.pdf.

² Cel de-al patrulea raport de evaluare al IPCC WGII, 6 aprilie 2007.

probabil ca regiunile afectate de secetă să se extindă. În aceste condiții, crearea unor strategii eficiente privind gestionarea riscului de secetă a devenit o prioritate a UE.

La data de 10 ianuarie 2007, Comisia a adoptat un pachet de măsuri privind energia și clima care vizează orientarea UE spre o politică energetică durabilă, competitivă și sigură. Una din temele centrale ale acestuia este reprezentată de abordarea provocării energetice, în primul rând prin depunerea unor eforturi în vederea utilizării energiei într-un mod mai eficient, înainte de a examina soluții alternative. Această abordare se aplică, de asemenea, deficitului de apă și secetei. Pentru a găsi soluții în ceea ce privește deficitul de apă și seceta, trecerea la o economie privind utilizarea eficientă și economisirea apei reprezintă prioritatea principală. A economisi apă înseamnă, de asemenea, a economisi energie, deoarece extragerea, transportul și tratarea apei sunt foarte costisitoare din punct de vedere energetic. În acest context, este esențial ca gestionarea cererii de apă să se îmbunătățească. Întocmai ca și energia, apa constituie un element necesar pentru toate activitățile umane, economice și sociale. În consecință, trebuie să se aibă în vedere o gamă largă de opțiuni strategice.

În contextul menționat mai sus, prezenta comunicare expune o primă serie de opțiuni strategice la nivel european, național și regional în vederea abordării și atenuării problemelor inerente deficitului de apă și secetei în UE. Comisia se angajează pe deplin să se ocupe în continuare de această chestiune la nivel internațional, în special în cadrul Convenției ONU pentru combaterea deșertificării și al Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice.

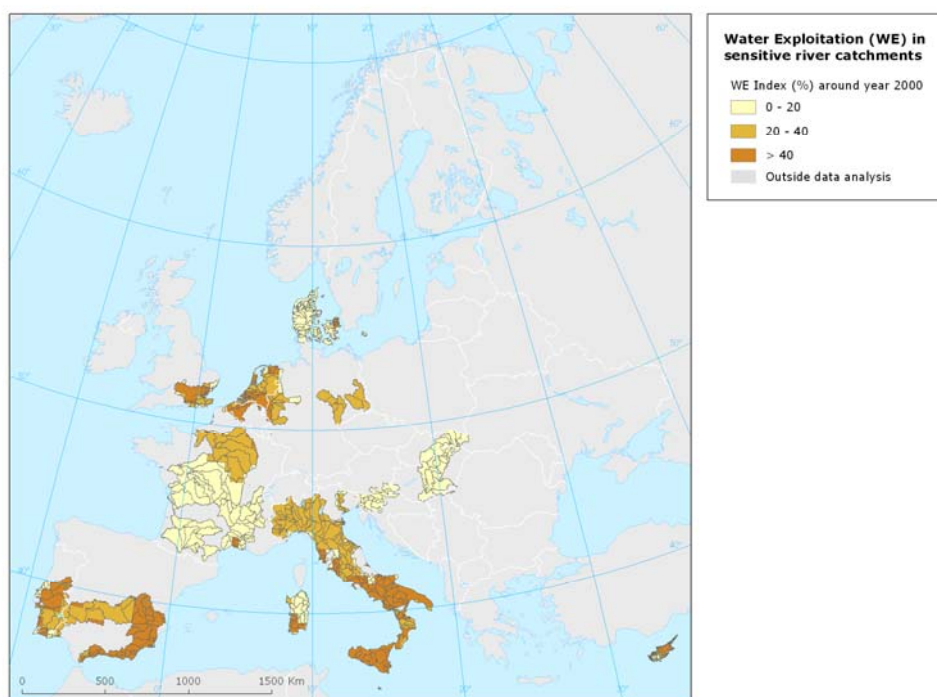
Prezenta comunicare răspunde, de asemenea, solicitării formulate de Consiliul pentru mediu din iunie 2006 privind luarea unor măsuri pentru a remedia problemele legate de deficitul de apă și de secetă.

1. PREZENTAREA CONTEXTULUI

Este necesar să se abordeze următoarele aspecte:

- **Realizarea unor progrese în vederea punerii în aplicare depline a directivei-cadru privind apa³** (denumită în continuare „DCA”), directiva de bază a UE în domeniul apei, reprezintă o prioritate pentru a combate proasta gestionare a resurselor de apă.
- Această chestiune apare deseori ca urmare a unor **politici tarifare ineficiente în domeniul apei**, ceea ce în general nu reflectă gradul de sensibilitate a resurselor de apă la nivel local. Principiul „utilizatorul plătește” se aplică foarte rar în afara sectoarelor privind alimentarea cu apă potabilă și tratarea apelor urbane reziduale. Introducerea acestui principiu la nivel european ar pune capăt pierderilor inutile și risipei, garantând astfel disponibilitatea apei pentru utilizările esențiale ale acesteia în întreaga Europă, inclusiv în toate sectoarele bazinelor hidrografice transfrontaliere. Cu alte cuvinte, acest principiu ar încuraja o utilizare rațională a apei.

³ Directiva 2000/60/CE de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei.

- **Amenajarea teritoriului** constituie, de asemenea, un factor esențial în utilizarea apei. Distribuția necorespunzătoare a apei între sectoarele economice duce la dezechilibre între necesitățile de apă și resursele existente. Se impune o schimbare pragmatică în vederea modificării modelelor de elaborare a politicilor și a promovării amenajării eficiente a teritoriului la nivelurile corespunzătoare.
- Europa are un potențial uriaș în ceea ce privește **economisirea apei**. Aceasta continuă să risipească cel puțin 20% din resursele sale de apă datorită lipsei de eficiență. Trebuie să se acorde prioritate economisirii apei și, în consecință, să se examineze toate posibilitățile pentru a îmbunătăți utilizarea eficientă a apei. Elaborarea politicilor ar trebui să se bazeze pe o **ierarhizare clară** a unor soluții privind problema **apei**. Crearea unor infrastructuri suplimentare de alimentare cu apă ar trebui considerată numai în ultimă instanță, după ce se vor fi analizat celelalte opțiuni, inclusiv o politică eficientă de tarifyare a apei și alte opțiuni avantajoase din punct de vedere economic. Ar trebui, de asemenea, să se acorde prioritate utilizărilor apei: este evident că alimentarea publică cu apă ar trebui să rămână **prioritatea absolută** pentru a asigura accesul la o aprovizionare adecvată cu apă.
- Este primordial ca problemele legate de apă să fie **integrate** într-o mai mare măsură în politicile sectoriale din domeniul apei, ceea ce ar permite orientarea spre o cultură a economisirii apei. Progresele realizate în materie de integrare la nivel european, național și regional variază mult de la un sector la altul. În linii generale, se constată o lipsă de coerență și, în unele cazuri, chiar efecte contraproductive asupra protecției resurselor de apă.

⁴ Ecologic, „Report on EU water saving potential”, iunie 2007.

- În cele din urmă, pentru a fi pe deplin eficientă, acțiunea politică vizând rezolvarea problemelor legate de deficitul de apă și de secetă trebuie să se întemeieze pe **cunoștințe și informații de calitate** referitoare la amploarea provocării și la tendințele viitoare. Programele europene și naționale existente în materie de evaluare și de monitorizare nu sunt nici integrate, nici complete. În consecință, înainte de toate, este necesar să se reducă lacunele privind cunoștințele și să se garanteze comparabilitatea datelor pe tot cuprinsul UE. În acest context, cercetarea joacă un rol semnificativ în furnizarea de cunoștințe și de sprijin în favoarea elaborării politicilor.

2. ABORDAREA PROVOCĂRII: ORIENTĂRI STRATEGICE PENTRU O ACȚIUNE VIITOARE

În urma consultărilor cu părțile interesate și a evaluării corespunzătoare a impactului efectuate pentru prezenta comunicare reiese că o abordare integrată bazată pe o combinație de opțiuni ar fi cea mai adecvată pentru a face față problemelor deficitului de apă și ale secetei, în raport cu alte soluții bazate numai pe alimentarea cu apă sau pe instrumentele economice.

Este necesar ca în decursul lunilor următoare să se efectueze noi analize economice și juridice pentru a determina în mod detaliat potențialul, fezabilitatea și calendarul posibil pentru fiecare dintre opțiunile avute în vedere. Ar trebui să se realizeze studii de impact înainte de introducerea oricăreia din măsurile propuse.

2.1. Fixarea prețului corect al apei

Chestiunea:

Comisia susține în mod activ utilizarea instrumentelor de piață în domeniul mediului, astfel cum se evidențiază în Cartea verde privind instrumentele de piață⁵ adoptată de curând. Cadrul juridic existent în DCA oferă numeroase posibilități de combatere a problemelor legate atât de deficitul de apă, cât și de secetă prin utilizarea unor astfel de instrumente. În pofida cerințelor specifice ale DCA (articolul 9), instrumentele economice nu au fost utilizate la scară largă de către statele membre până în prezent. Politicile tarifare, care pot părea foarte bine concepute, se pot dovedi a fi complet ineficiente, în cazul în care o mare parte a apei captate nu este măsurată sau înregistrată de către autorități. Directiva DCA (articolul 11) solicită punerea în aplicare a unui control sistematic asupra captării apei.

Acțiune preconizată:

La nivel național, până în 2010:

- Introducerea unei tarifări a apei bazate pe o analiză economică coerentă a utilizărilor apei și a valorii apei, care să stimuleze într-un mod corespunzător o utilizare eficientă a resurselor de apă și o contribuție adecvată a diferitelor utilizări ale apei la recuperarea costurilor serviciilor de utilizare a apei, în conformitate cu cerințele Directivei WFD. Principiul „utilizatorul plătește” trebuie să devină regula de urmat, oricare ar fi proveniența apei. Cu toate acestea, indiferent de resursele financiare de care dispun, gospodăriile private ar trebui să aibă acces la o aprovizionare corespunzătoare cu apă.

⁵ Cartea verde privind instrumentele de piață utilizate în scopuri care privesc politica de mediu și politicile aferente, COM(2007) 140.

- Intensificarea eforturilor vizând introducerea unor programe obligatorii de măsurare a consumului de apă în toate sectoarele care utilizează apa.
- În linii generale, asigurarea punerii în aplicare depline a Directivei DCA pentru a garanta sau recupera resursele de apă durabile.

Bunele practici:

În Franța, agricultorii care își irigă terenul trebuie să fie echipați cu apometre pentru cazurile în care depășesc pragurile de captare. În perioada 2000-2003, nivelul de echipare a crescut de la 54% la 71%, ceea ce reprezintă 85% din suprafața totală irigată.

2.2. Repartizarea mai eficientă a apei și a fondurilor din domeniul apei

2.2.1. Îmbunătățirea amenajării teritoriului

Chestiunea:

Dezvoltarea economică a anumitor bazine hidrografice poate avea efecte negative asupra disponibilității resurselor de apă. Este necesar să se acorde o atenție deosebită bazinelor hidrografice care se confruntă aproape permanent cu o agravare a condițiilor de acces la apă sau cu un deficit de apă. Politicile comunitare existente au avut tendința să accentueze fragilitatea acestor bazine. Dezvoltarea amplă a unor stațiuni turistice în bazinele hidrografice sensibile a avut impacturi semnificative asupra resurselor de apă locale. Agricultură are, de asemenea, efecte semnificative, și anume asupra irigației. Exploatarea excesivă a resurselor de apă continuă să constituie, de asemenea, o problemă datorită decuplării incomplete efectuate de către anumite state membre. Reformele succesive ale PAC, în special cele care vizau sprijinul pentru dezvoltarea rurală, au contribuit deja la îmbunătățirea situației. Adaptările ulterioare ale PAC și verificarea eficienței acesteia din 2008 ar putea oferi ocazia de a analiza modalitățile de a integra mai bine chestiunile legate de disponibilitatea resurselor de apă în instrumentele relevante ale PAC. În acest context, ar trebui, de exemplu, să se analizeze în ce măsură PAC și verificarea eficienței acesteia din 2008 ar putea permite încurajarea unei decuplări totale a ajutoarelor și a unui sprijin mai mare acordat gestionării resurselor de apă în cadrul unor programe de dezvoltare rurală. De asemenea, va fi important să se analizeze impactul creșterii biocarburanților asupra disponibilității resurselor de apă. Se recomandă adaptarea întregii producții, inclusiv a culturilor irigate și a producției de biomasă, precum și a tuturor activităților economice la cantitatea de apă disponibilă la nivel local. Aceasta reprezintă o condiție esențială în vederea amenajării durabile a teritoriului în Europa.

Acțiune preconizată:

La nivel european:

- Faptul că pe parcursul ultimului deceniu s-a pus din ce în ce mai mult accentul pe dezvoltarea unei agriculturi durabile constituie un punct util de plecare pentru reflecția asupra strategiei de urmat în vederea îmbunătățirii gestionării durabile a resurselor de apă. Acest aspect va fi extrem de important în perioada premergătoare punerii în aplicare a planurilor de gestionare a bazinelor hidrografice în 2010.
- Continuarea evaluării corelațiilor dintre dezvoltarea biocarburanților și disponibilitatea apei.

La nivel național:

- Garantarea unei aplicări stricte a Directivei⁶ privind evaluarea strategică a efectelor asupra mediului în toate sectoarele economice. Statele membre trebuie să își consolideze în continuare procedurile naționale și să garanteze faptul că acele condiții aferente deciziilor finale permit evitarea într-un mod corespunzător a oricărui impact asupra mediului.
- Încurajarea statelor membre de a identifica bazinele hidrografice care se confruntă aproape permanent sau chiar permanent cu o agravare a condițiilor de acces la apă sau cu un deficit de apă.
- Definirea, pentru acele bazine hidrografice, a unor regulamente adecvate pentru a restabili un echilibru durabil. Punerea în practică a unor programe cu participare voluntară ar putea fi interesantă și trebuie încurajată. În cazul în care rezultatele se dovedesc a fi insuficiente în zonele foarte sensibile, va fi necesar să se introducă măsuri obligatorii privind economisirea apei și utilizarea eficientă a acesteia. Toate măsurile vor fi, în ultimă instanță, integrate în programele DCA.

Bunele practici:

În cadrul Convenției Națiunilor Unite pentru combaterea deșertificării, Grecia a publicat un program național de acțiune care are în vedere măsuri specifice destinate remedierii dezechilibrelor dintre cerere și ofertă.

2.2.2. Finanțarea utilizării eficiente a apei

Chestiunea:

Potențialul utilizării eficiente a apei nu este exploatat în întregime în UE. Chiar dacă sunt eficiente din punct de vedere al costului, unele măsuri nu sunt adoptate datorită lipsei de mijloace.

Combaterea consecințelor schimbărilor climatice, în special a deficitului de apă și a secetei reprezintă una din prioritățile politicii regionale a UE pentru perioada 2007-2013. Noul cadru legislativ preconizează investiții în materie de infrastructură legate de gestionarea apei (depozitare, distribuire, tratare), tehnologii curate, care permit utilizarea eficientă a apei, precum și măsuri de prevenire a riscurilor.

Fondurile europene și ajutoarele de stat oferă ocazii semnificative pentru rezolvarea acestei probleme, însă bugetele sunt în mod incontestabil insuficiente pentru a acoperi în mod corespunzător toate aspectele.

⁶ Directiva 2001/42/CE, (JO L 197, 21.7.2001, pp. 30).

Prioritățile naționale pot fi, de asemenea, contraproductive în cazul în care favorizează opțiunea care vizează infrastructuri suplimentare de alimentare cu apă, ceea ce s-ar dovedi contrar logicii de ierarhizare a soluțiilor în sectorul apei și necesității de a sprijini în primul rând măsurile privind economisirea și utilizarea eficientă a apei. Rămâne un aspect esențial garantarea faptului că alocarea de fonduri este suficient subordonată dovezii prealabile independente a utilizării depline a economiilor de apă și a eficienței acesteia, a unei politici eficiente de tarification a apei și de măsurare a consumului de apă, a unor criterii minime de performanță ale rețelelor publice de alimentare cu apă sau a recuperării costurilor proiectelor de către utilizatorii de apă în cauză. Măsurile interne de sprijin trebuie, de asemenea, să respecte în întregime normele privind ajutorul de stat, dacă este cazul.

Acțiune preconizată:

La nivel european:

- Definirea precisă a orientărilor strategice comunitare existente în ceea ce privește infrastructurile de alimentare cu apă și, în contextul politicilor de dezvoltare regională și rurală, determinarea necesității unor noi progrese cu privire la condițiile prealabile de mediu referitoare la gestionarea eficientă a apei, înainte ca un sprijin să poată fi acordat oricărei infrastructuri suplimentare de alimentare cu apă sau oricăror echipamente.
- Analiza privind modul cel mai potrivit în care politicile sectoriale ar putea contribui și în viitor la gestionarea eficientă a apei, utilizând fondurile asociate pentru a promova prestarea de servicii în domeniul mediului de către utilizatorii de apă într-o manieră cât mai eficientă.

La nivel național:

- Garantarea unei utilizări eficiente a fondurilor comunitare și naționale în vederea îmbunătățirii gestionării cererii de apă, în special prin intermediul unor măsuri de adaptare, al unor practici durabile, al unor economii de apă mai importante cantitativ, al unor sisteme de monitorizare și al unor instrumente adaptate de gestionare a riscurilor.
- Instituirea unor stimulente fiscale vizând promovarea dispozitivelor și a practicilor care favorizează utilizarea eficientă a apei, în special în zonele cu deficit de apă, ținându-se seama de contextul social și eventualele diferențe regionale.

Bunele practici:

Ciprul a adoptat măsuri de conservare la nivel de gospodărie, care încurajează reutilizarea „apelor gri” (și anume a apelor care provin de la spălare și de la mașinile de spălat rufe) la udarea grădinilor și la debitul de apă pentru toalete, ceea ce a permis reducerea consumului de apă pe cap de locuitor cu până la 40%. În anul 2007, subvențiile guvernamentale acoperă 75% din costul sistemului.

În Germania, o cincime din marile orașe sprijină colectarea apelor pluviale de mai mult de zece ani, vizând echiparea a 15% din clădiri până în anul 2010.

2.3. Îmbunătățirea gestionării riscurilor de secetă

2.3.1. Elaborarea unor planuri de gestionare a riscurilor de secetă

Chestiunea:

Ca urmare a creșterii numărului de perioade secetoase în decursul ultimilor ani, unele state membre au trecut de la gestionarea crizelor la gestionarea riscurilor de secetă. Măsurile asociate se manifestă deseori prin planuri exhaustive de gestionare a riscurilor de secetă care cuprind descrierea zonelor care se confruntă cu o agravare a condițiilor de acces la apă, nivelurile de alertă, sistemele de avertizare etc. DCA oferă flexibilitatea necesară elaborării unor planuri specifice de gestionare a secetei în bazinele hidrografice relevante.

Acțiune preconizată:

La nivel european:

Încurajarea schimburilor de informații și de bune practici privind gestionarea riscurilor de secetă. Identificarea metodelor de stabilire a pragurilor de secetă și cartografierea episoadelor de secetă. Până la sfârșitul anului 2008, formularea unor recomandări.

La nivel național:

- Până în anul 2009, stabilirea unor planuri specifice de gestionare a secetei care să completeze planurile de gestionare a bazinelor hidrografice aflate sub incidența DCA, după caz, în conformitate cu dispozițiile DCA [articolul 13 alineatul (5)].

Bunele practici:

Spania și Țările de Jos au pus deja în aplicare planuri naționale vizând soluționarea problemei riscurilor de secetă.

Rețeaua europeană de experți creată în cadrul strategiei comune de punere în aplicare a DCA lucrează în vederea elaborării unor planuri de gestionare a secetei. Un prim atelier a fost organizat la inițiativa Spaniei în iunie 2007.

2.3.2. Elaborarea unui observator și a unui sistem de avertizare rapidă privind seceta

Chestiunea:

Comisia instituie în prezent un observator european al secetei care va permite îmbunătățirea cunoștințelor în acest domeniu. Existența unor sisteme eficiente de avertizare constituie, de asemenea, un element esențial al gestionării riscurilor. Prin urmare, un sistem de avertizare rapidă va fi, de asemenea, instituit pentru a îmbunătăți gradul de pregătire a autorităților competente în ceea ce privește perioadele de secetă. Acest sistem va integra datele și rezultatele relevante ale cercetării, monitorizarea, detectarea și prevenirea secetei la diferite scări spațiale, de la activități locale și regionale până la o perspectivă continentală la nivel european, și va permite examinarea unor evenimente ulterioare.

Acțiune preconizată:

La nivel european și național:

- Până în 2012, elaborarea unor prototipuri și stabilirea unor proceduri de aplicare a punerii în funcțiune a Observatorului european al secetei și a unui sistem de avertizare rapidă.

Bunele practici:

În cadrul Convenției ONU pentru combaterea deșertificării, Slovenia găzduiește un centru de gestionare a secetei pentru Europa de Sud-Est care se ocupă de pregătirea în vederea combaterii secetei, precum și de monitorizarea, anticiparea și gestionarea acestui fenomen.

În cadrul PC5, s-a propus crearea unui Centru european pentru monitorizarea secetei și a deșertificării. Acesta este un centru virtual de cunoștințe, care promovează colaborarea și consolidarea capacităților între oamenii de știință și comunitatea utilizatorilor, îmbunătățind astfel gradul de pregătire și capacitatea de adaptare a populației la situațiile de secetă.

2.3.3. Optimizarea utilizării Fondului de Solidaritate al UE și a Mecanismului european de protecție civilă

Chestiunea:

Până în prezent, statele membre afectate de perioade de secetă severă nu au solicitat niciodată ajutor din partea Fondului de Solidaritate al UE (FSUE). De asemenea, acestea nu au solicitat intervenții care țin de protecția civilă pentru a obține de urgență resurse de apă.

Acțiune preconizată:

La nivel european:

- Reînnoirea voinței Comisiei de a examina în detaliu orice cerere de ajutor în temeiul FSUE comunicată de către un stat membru afectat în mod grav de un episod de secetă, asigurându-se în același timp că cererea nu rezultă în mod indirect dintr-o gestionare inefficientă a apei și că se elaborează planuri corespunzătoare de gestionare a secetei.
- În contextul Regulamentului privind FSUE, necesitatea de a examina dacă trebuie să se facă noi progrese în ceea ce privește definirea criteriilor și a operațiunilor eligibile pentru a permite Fondului de Solidaritate să răspundă mai bine episoadelor de secetă.
- **Mecanismul de protecție civilă** va lua în considerare toate posibilitățile de integrare a aspectelor legate de secetă în viitoarele programe de lucru anuale. Unul dintre obiective va fi acela de a identifica toate posibilitățile de asistență în cazuri de secetă severă, având consecințe de tipul incendiilor forestiere, precum și de a utiliza și completa într-o manieră optimă slabele resurse disponibile.
- Grupul de experți din domeniul protecției civile privind sistemele de avertizare rapidă va fi invitat să elaboreze o abordare care să optimizeze utilizarea sistemului de avertizare rapidă în cazuri de secetă la nivelurile european și național, precum și să anticipeze orice acțiune pregătitoare de protecție civilă.

2.4. Luarea în considerare a unor infrastructuri suplimentare de alimentare cu apă

Chestiunea:

În regiunile în care toate măsurile de prevenire au fost puse în aplicare în conformitate cu ierarhizarea soluțiilor posibile în domeniul apei (de la economisirea apei la politica de prețuri în sectorul apei și la soluții alternative), ținând seama în mod corespunzător de aspectul cost-beneficii, și în care cererea rămâne superioară resurselor de apă disponibile, instituirea unor infrastructuri suplimentare de alimentare cu apă poate fi avută în vedere, în unele cazuri, ca o altă posibilă soluție pentru atenuarea efectelor episoadelor de secetă severă.

Există mai multe modalități de elaborare a unor infrastructuri suplimentare de alimentare cu apă, cum ar fi depozitarea apelor de suprafață sau a apelor subterane, transferurile de apă sau utilizarea unor surse alternative.

Construirea unor noi baraje pentru alimentarea cu apă și transferurile de apă sunt reglementate de legislația UE. Întreruperea sau transferurile debitului unui curs de apă schimbă în mod inevitabil starea maselor de apă și sunt supuse ca atare unor criterii specifice și stricte. În plus, proiectele ample provoacă deseori conflicte sociale și politice între bazinele donoare și cele receptoare, ceea ce compromite durabilitatea acestora.

Alte opțiuni, cum ar fi desalinizarea sau reutilizarea apelor reziduale, sunt considerate din ce în ce mai mult ca fiind soluții potențiale la nivel european. Orice poziție definitivă a Comisiei asupra acestor opțiuni va trebui să se bazeze pe noi lucrări privind evaluarea riscurilor și a impacturilor, ținând seama de caracteristicile biogeografice specifice ale statelor membre și ale regiunilor.

Acțiune preconizată:

La nivel european:

- Până în anul 2008, pregătirea de către Comisie a unei evaluări a tuturor opțiunilor alternative.

La nivel național:

- Garantarea că toate efectele negative legate de orice infrastructură suplimentară de alimentare cu apă, cum ar fi barajele sau instalațiile de desalinizare, sunt pe deplin luate în considerare în cadrul evaluării de mediu. Modificările care pot apărea ca o consecință a schimbărilor climatice și obiectivele care urmează să fie realizate în cadrul politicii energetice pentru Europa trebuie să fie pe deplin luate în considerare pentru a evita orice incompatibilitate.

Bunele practici:

Proiectele de cercetare, cum ar fi MEDINA⁷ și MEDESOL⁸ (cel de-al șaselea Program-cadru pentru cercetare) sunt în prezent în curs de elaborare și vizează minimizarea volumului apei sărate sau diminuarea consumului de energie în cazul unei desalinizări.

⁷ MEDINA: Desalinizare prin membrană: o abordare integrată.

2.5. Promovarea unor tehnologii și a unor practici care permit o utilizare eficientă a apei

Chestiunea:

Toate sectoarele economice trebuie să continue elaborarea unor tehnologii și practici care permit utilizarea eficientă a apei. Rezultatele în domeniul apei pot fi încă îmbunătățite în mod substanțial în întreaga Europă. În unele regiuni, până la 30% din volumul apei consumate în clădiri ar putea fi economisit⁹. În unele orașe, scurgerile la nivelul rețelilor publice de alimentare cu apă pot depăși 50%. O risipă asemănătoare de apă s-a constatat în rețelele de irigații. Pe lângă îmbunătățirea tehnologiilor, modernizarea practicilor de gestionare a apei reprezintă un instrument necesar în toate sectoarele în care se utilizează mari cantități de apă (de exemplu, agricultură, producție sau turism).

Acțiune preconizată:

La nivel european:

- Luarea în considerare a elaborării unor norme pentru dispozitivele care consumă apă, cum ar fi sistemele de irigație și alte echipamente agricole care consumă energie.
- Luarea în considerare a elaborării unei legislații care să acopere produsele care nu consumă energie, inclusiv dispozitivele de utilizare a apei (robinete, dușuri, toalete).
- Includerea criteriilor de utilizare eficientă a apei în cadrul normelor de performanță în ceea ce privește clădirile, atunci când se efectuează armonizarea evaluărilor ciclului de viață și a declarațiilor de mediu pentru produse.
- Luarea în considerare a elaborării unei noi directive privind performanța clădirilor în materie de consum de apă, bazată pe modelul directivei privind performanța energetică a clădirilor¹⁰. Aceasta ar putea acoperi robinetele, dușurile și toaletele, colectarea apelor pluviale și reutilizarea „apelor gri”.
- Luarea în considerare a adoptării unui indicator de performanță privind utilizarea apei, cu ocazia revizuirii Regulamentului EMAS, care urmează să fie prezentată de către Comisie. Depunerea de eforturi în vederea eventualei certificări a tuturor clădirilor instituțiilor europene, realizate treptat, pe parcursul următorilor ani.
- Încurajarea unei cercetări aprofundate privind adaptarea activităților economice la deficitul de apă și la secetă, precum și utilizarea eficientă a apei și instrumentele de decizie.

⁸ MEDESOL: Desalinizare a apei de mare printr-un sistem inovator de distilare membranală care funcționează pe bază de energie solară.

⁹ Ecologic, iunie 2007.

¹⁰ Directiva 2002/91/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2002 privind performanța energetică a clădirilor.

La nivel național:

- Încurajarea adoptării unor performanțe constrângătoare pentru noile clădiri și pentru rețelele publice și private, cu sisteme de amenzi în cazul în care se constată scurgeri excesive.

La nivel european și național:

- Elaborarea unor acorduri pe bază voluntară cu toate sectoarele economice care au nevoie de apă (constructori, directori ai unor societăți de construcții, producători, profesioniști din domeniul turismului, agricultori, autorități locale) pentru a concepe produse, clădiri, rețele și practici care prezervă mai bine resursele de apă.

Bunele practici:

În Spania, programele proactive vizând economisirea apei au fost lansate în mai multe orașe și au dat rezultate semnificative. În 1997, Zaragoza a lansat un program exhaustiv bazat pe dispozitive și echipamente modernizate de utilizare a apei, pe introducerea măsurării consumului de apă și pe sensibilizarea publicului. Punerea în aplicare a acestuia a permis să se economisească 1,2 miliarde de litri de apă pe an, iar Zaragoza a afișat astfel cel mai mic consum de apă pe cap de locuitor și pe zi din întreaga Spanie (96 de litri/persoană/zi).

2.6. Favorizarea apariției în Europa a unei culturi bazate pe economisirea apei

Chestiunea:

Dezvoltarea unei culturi responsabile, care favorizează economisirea apei și utilizarea eficientă a acestei resurse necesită elaborarea unei politici active de sensibilizare la care trebuie să se angajeze toți actorii din sectorul apei. Informarea, educația și formarea constituie domenii prioritare de acțiune.

Din ce în ce mai des, consumatorii doresc să obțină mai multe informații asupra modului în care se utilizează apa la toate stadiile proceselor industriale sau agroalimentare. Etichetarea reprezintă o modalitate eficientă de a furniza publicului informațiile vizate asupra rezultatelor în domeniul utilizării eficiente a apei și asupra practicilor de gestionare durabilă a acestei resurse. Ar trebui încurajată comercializarea unor dispozitive din ce în ce mai eficiente sau a unor produse care prezervă resursele de apă.

În cadrul Responsabilității Sociale a Întreprinderilor (RSI), operatorii economici care participă la sistemele de asigurare a calității sau de certificare ar trebui încurajați își să promoveze produsele pe baza utilizării eficiente a apei care a fost demonstrată.

Acțiune preconizată:

La nivel european:

- Explorarea, alături de Alianța Europeană pentru RSI, a posibilității privind lansarea unei inițiative de alianță asupra utilizării eficiente a apei.
- Încurajarea integrării unor reguli privind gestionarea apei în cadrul sistemelor de asigurare a calității și de certificare existente și viitoare.

- Explorarea posibilității de a extinde sistemele de etichetare comunitară existente, ori de câte ori este cazul, pentru a promova dispozitivele care favorizează utilizarea eficientă a apei și produsele care prezervă resursele de apă.

La nivel național:

- Încurajarea în continuare a elaborării de programe educaționale, de servicii de consultanță agricolă, de schimburi de bune practici și de vaste campanii de comunicare axate pe chestiunile privind disponibilitatea resurselor de apă.

Bunele practici:

În vara anului 2006, Franța a lansat o campanie națională intitulată „Va avea toată lumea acces la cantități suficiente de apă?” Această campanie bazată pe spoturi radio și de televiziune a încurajat depunerea de eforturi la nivel de individ pentru a economisi apa. Publicul a considerat că mesajele au fost convingătoare. 88% din francezi au declarat că fac eforturi pentru a economisi apa.

2.7. Îmbunătățirea cunoștințelor și a colectării de date

2.7.1. Un sistem de informare privind deficitul de apă și seceta în întreaga Europă

Chestiunea:

Este indispensabil să existe informații fiabile asupra amplitudinii și impacturilor deficitului de apă și ale secetei pentru procesul de adoptare a deciziilor la toate nivelurile. Este necesar să se stabilească definiții comune pentru a garanta coerența datelor la nivel european. Sistemul de informare privind apa pentru Europa (WISE)¹¹, publicat de curând, furnizează platforma ideală pentru integrarea și difuzarea unor asemenea informații.

Acțiune preconizată:

- Prezentarea unei evaluări europene anuale, având la bază indicatori conveniți de comun acord și date comunicate în fiecare an Comisiei sau Agenției Europene de Mediu de către statele membre și părțile interesate
- Exploatarea deplină a serviciilor inițiativei privind Monitorizarea Globală pentru Mediu și Securitate (GMES) în vederea furnizării de date satelitare și de instrumente de monitorizare în sprijinul politicilor din domeniul apei, amenajării teritoriale și îmbunătățirii practicilor de irigație.

¹¹ <http://water.europa.eu>

2.7.2. *Perspective în materie de cercetare și dezvoltare tehnologică*

Chestiunea:

Sprijinirea, coordonarea și mobilizarea eforturilor de cercetare dintre UE și statele membre va garanta cea mai bună combinație între nevoile de cercetare și oferta de pe piață, inclusiv în ceea ce îi privește pe specialiști și pe factorii de decizie. LIFE+ și programele transfrontaliere din cadrul Instrumentului European de Vecinătate și Parteneriat (ENPI) în ceea ce privește gestionarea deficitului de apă și a secetei ar trebui coordonate. În acest sens, trebuie căutate sinergii între nivelul decizional și cercetare.

Acțiune preconizată

- Difuzarea rezultatelor cercetării privind deficitul de apă și seceta, precum și facilitarea utilizării și a exploatării acestora.
- Explorarea, consolidarea și încurajarea activităților de cercetare și dezvoltare tehnologică în acest domeniu, și anume includerea în rețele, exploatând posibilitățile oferite de către cel de-al șaptelea Program-cadru comunitar pentru cercetare. Rezultatele acestor cercetări ar putea începe să fie exploatate și integrate în politici din anul 2009.

3. CONCLUZII

Provocarea pe care o reprezintă deficitul de apă și seceta trebuie să fie abordată atât ca și problemă esențială de mediu, cât și ca o condiție prealabilă a creșterii economice durabile în Europa. În momentul în care UE se străduiește să relanseze și să redinamizeze economia sa, pentru a își menține poziția de lider în ceea ce privește combaterea schimbărilor climatice, elaborarea unei strategii eficiente care să favorizeze utilizarea rațională a apei ar putea constitui o contribuție substanțială.

Prezenta comunicare definește o primă serie de opțiuni strategice în vederea lansării unei ample dezbateri asupra posibilităților de adaptare la deficitul de apă și la secetă, două fenomene care s-ar putea, eventual, agrava în contextul schimbărilor climatice. Opțiunile propuse de această comunicare ar putea începe deja să dea rezultate pe termen scurt. În consecință, Comisia estimează că sunt necesare eforturi suplimentare pentru a introduce rapid aceste măsuri la nivel european. În acest sens, este important să se aibă în vedere rolul pe care rezultatele cercetărilor de vârf îl pot juca în elaborarea politicilor. Comisia va revizui progresele făcute înspre realizarea obiectivelor fixate și va redacta un raport asupra acestora adresat Consiliului și Parlamentului European. Raportul va fi prezentat în contextul unei reuniuni a grupurilor de interes care va avea loc în 2008.

În contextul discuțiilor suscitade de prezenta comunicare în cadrul Consiliului de Miniștri – începând cu Consiliul informal de mediu din 1 septembrie 2007 – și al Parlamentului European, avându-se în vedere și rezultatele raportului susmenționat, Comisia va examina elaborarea unor noi inițiative și acțiuni care urmează să fie întreprinse în următorii ani.